

Ο Νικόλαος Ξυδιάς-Τυπάλδος, γεννήθηκε στο Ληξούρι της Κεφαλονιάς το 1828. Μετά τις εγκύκλιες

Από το 1866 εγκαταστάθηκε στο Παρίσι, όπου συνέχισε σπουδές στην Ecole des Beaux-Arts με καθηγητές τους Henri Leroux και Jean Paul Laurens. Αν και η μαθητεία του κοντά στον μεγάλο υπαιθριστή ζωγράφο Camille Corot δεν έχει επιβεβαιωθεί είναι εμφανής η τεχνοτροπική του επίδραση σε ορισμένες συνθέσεις του Ξυδιά. Στο Παρίσι έζησε και δημιούργησε για τριάντα χρόνια, διαμένοντας με την ευκατάστατη Γαλλίδα σύζυγό του Marie Annais Colin και τα τέσσερα παιδιά τους σε μέγαρο στα Ηλύσια Πεδία. Συμμετείχε επίσης, στις παγκόσμιες εκθέσεις στο Παρίσι το 1878 και το 1889. Το 1885 στην Αθήνα έλαβε μέρος στην έκθεση του Φιλολογικού Συλλόγου «Παρνασσός» και το 1888 στην Έκθεση των Δ' Ολυμπίων στο Ζάππειο, όπου τιμήθηκε με χάλκινο μετάλλιο.

Μετά τον θάνατο της συζύγου του, των συγγενών του, πολλά δυστυχήματα που βίωσε και χάνοντας την μεγάλη οικονομική επιφάνεια και εμβέλεια που είχε αποκτήσει επέστρεψε το 1889 οριστικά από το Παρίσι στην Αθήνα. Το 1890 στην ομαδική έκθεση 63 καλλιτεχνών απέσπασε χρυσό μετάλλιο για τις προσωπογραφίες που εξέθεσε στον «Παρνασσό». Συνέχισε να ζωγραφίζει με έντονη ανάγκη βιοπορισμού, ενώ το 1900 εξέθεσε για τελευταία φορά έργα του στην Έκθεση των Φιλοτέχνων. Έζησε τα υπόλοιπα χρόνια του φτωχός, ψυχονοητικά ασθενής και απομονωμένος σε Αθηναϊκό ξενοδοχείο έως τον θάνατό του το 1909.

Έργα του βρίσκονται σε ιδιωτικές συλλογές στο εξωτερικό, σε κρατικά μουσεία και ιδιωτικές συλλογές όπως στην Εθνική Πινακοθήκη- Συλλογή Κουτλιδη, στην Πινακοθήκη του Δήμου Αθηναίων, στο Κοργιαλένειο Ιστορικό και Λαογραφικό Μουσείο Αργοστολίου, στην Πινακοθήκη της Λάρισας, στην Πινακοθήκη του Ιδρύματος Ευαγγελιστρίας Τήνου, στην Πινακοθήκη Αβέρωφ στο Μέτσοβο, στη Δημοτική Πινακοθήκη Κέρκυρας κ.α

Παρότι έζησε στο Παρίσι την εποχή της ανόδου του ιμπρεσιονισμού, και είχε λάβει μέρος σε διεθνείς εκθέσεις, δεν ακολούθησε τα νεωτερικά κινήματα. Το έργο του είναι επηρεασμένο από την ρεαλιστική υφή προσώπων και αντικειμένων με στοιχεία της ιταλίζουζας αρχικής εκπαίδευσης του και κάποια συνάφεια με τις πρώιμες ρεαλιστικές συνθέσεις του Manet και του Daumier. Όταν επέστρεψε στην Αθήνα η χρωματική του γκάμα έγινε φωτεινότερη και η πινελιά πιο ελεύθερη και ρυθμική. Με τα αστικά τοπία της Αθήνας όπως «Στα Αναφιώτικα», «Καφενείο στην Πλατεία Βάθης», ο Ξυδιάς υπερβαίνει την απλή και συνήθη ηθογραφική απεικόνιση που επικρατούσε στην εγχώρια εικαστική παραγωγή και μπόλιασε ποιοτικά την ακαδημαϊκή νεοελληνική τέχνη με την βιωματική αλήθεια της θέασης πραγμάτων και καταστάσεων. Είναι από τους ζωγράφους που αντιμετώπισε την προσωπογραφία όχι μόνον ως ιστορική μαρτυρία. Ενδιαφέρθηκε τόσο για την απόδοση των φυσιογνωμικών χαρακτηριστικών λεπτομερειακά, όσο και για την ψυχολογική διερεύνηση του χαρακτήρα της προσωπικότητας των μοντέλων.

Σε ορισμένες από τις προσωπογραφίες που φιλοτέχνησε όπως του Δημητρίου Βικέλα, της οικογένειας του Τσάρου Αλέξανδρου του Β', του Αλέξανδρου Ραγκαβή διακρίνονται οι ψυχογραφικές επιδόσεις του. Ενδεικτικές είναι και οι προσωπογραφίες με βρέφη, νήπια και παιδιά στο οικογενειακό τους περιβάλλον. Ασχολήθηκε επίσης με μυθολογικές παραστάσεις, ρωπογραφίες, ιστορικά θέματα, αγιογραφίες, ηθογραφικές πολυπρόσωπες σκηνές και νεκρές φύσεις στο πνεύμα της μεγάλης ευρωπαϊκής παράδοσης.

Μαζί με τον φίλο και συμπατριώτη του ζωγράφο Γεώργιο Αβλιχο (1842-1909)-σημειωτέον και οι δύο απεβίωσαν την ίδια χρονιά-, έχουν θεωρηθεί οι δύο ύστεροι σημαντικοί ζωγράφοι της Επτανησιακής Σχολής του 19ου αιώνα, αν και υπάρχουν καθοριστικές διαφορές στην πορεία τους. Στην περίπτωση μάλιστα του Ξυδιά τα επτανησιακά μοτίβα είναι αξιοσημείωτα μόνο σε εκκλησιαστικά έργα του. Δρώντας επίσης από νέος στο εξωτερικό ουδέποτε επέστρεψε στο νησί καταγωγής του.

Με το έργο του Νικόλαου Ξυδιά-Τυπάλδου έχουν ασχοληθεί ιστορικοί τέχνης και ερευνητές όπως ο Χρύσανθος Α. Χρήστου, η Νέλλυ Μυσιρλή, ο Στέλιος Λυδάκης, ο Ανδρέας Ιωάννου, Μιλτιάδης Παπανικολάου, Άλκης Χαραλαμπίδης, Νίκος Γ. Μοσχονάς κ.α. οι οποίοι στις μελέτες και τις αναφορές τους έχουν επισημάνει την ανανεωτική αντίληψη και τις προσλήψεις από την αληθινή ζωή στη ζωγραφική του.

Η προσωπική μου επαφή με την ιδιότυπη περίπτωση του Ξυδιά-Τυπάλδου άρχισε στο Αργοστόλι και συνεχίστηκε στην Εθνική Πινακοθήκη στην Αθήνα, όπου στη συλλογή Κουτλιδη ανήκουν πολλά έργα του με ποικίλη θεματογραφία. Όμως συστηματικά ασχολήθηκα με επτά έργα του της συλλογής του Ιστορικού και Λαογραφικού Μουσείου

Αργοστολίου, όταν το 2004 μου ανατέθηκε από το Κοργιαλένιο Ίδρυμα Κεφαλονιάς η συγγραφή αισθητικών σχολίων για την έκδοση-λεύκωμα «Προσωπογραφίες και συνθέσεις, 17ος-20ος αιώνας». Ανάμεσα στα έργα του ξεχώρισα την νεανική αυτοπροσωπογραφία που φιλοτέχνησε με τον αισθητικό τρόπο ανάλογων γαλλικών πορτρέτων του 19ου αιώνα. Ο καλλιτέχνης εικονίζεται να ποζάρει με σεμνό και εσωστρεφές ύφος και διακρίνεται αμυδρά η τονική χρωματική επίδραση του Κορό. Το νεανικό αυτό έργο δεν έχει όμως ιδιαίτερη συνάφεια και ομοιότητα με τις μεταγενέστερες αυτοπροσωπογραφίες του των συλλογών Κουτλίδη και Θεμελή, που φιλοτεχνήθηκαν γύρω στο 1888. Η σύγκριση των χαρακτηριστικών, με δεδομένο ότι ο ίδιος δεν φωτογραφήθηκε ποτέ του, θέτει το ερώτημα μήπως δεν εικονίζεται αυτός, όπως δήλωσε στο μουσείο ο δωρητής του έργου από το Παρίσι, Στυλιανός Τσάσης το 1973, αλλά κάποιος άλλος. Όμως στροφή της κεφαλής, με την οποία πιθανόν υποκρύπτεται ο γνωστός αλληθωρισμός του καλλιτέχνη συνηγορεί υπέρ του δεδομένου αυτοπροσωπογραφίας. Πάντως το έργο είναι εξαιρετικής ποιότητας και φινέτσας, υπόδειγμα της λυρικής και ρεαλιστικής του μαεστρίας που κυριαρχεί σε πολλές από τις επόμενες δημιουργίες του.

Κώστας Ευαγγελάτος

Ζωγράφος, Λογοτέχνης, Θεωρητικός της τέχνης

ΚΑΛΟ ΠΑΣΧΑ

Εστάλη στην ΟΔΥΣΣΕΙΑ,4/5/2021 #ODUSSEIA #ODYSSEIA